

Els espais culturals com a llocs de relació

Published by [Interacció](#) [1] on 07/03/2018 - 16:16 | Last modification: 11/08/2026 - 10:59

Els equipaments culturals han deixat de ser només llocs on es presenta una activitat artística. També són instruments de desenvolupament urbà, actius econòmics, espais de trobada, elements de màrqueting territorial i llocs on es construeixen relacions entre artistes, públics i comunitats. Aquesta acumulació de funcions planteja una pregunta que és rellevant per a les polítiques culturals: què fa que un espai cultural arribi a tenir significat en el territori on se situa?

La tesi doctoral de Marjo van Schaik estudia aquesta qüestió a partir de l'anàlisi de la formació dels nous equipaments culturals construïts a Amsterdam des de l'any 2000. La seva pregunta de recerca és quin impacte tenen les dinàmiques de la societat xarxa en la configuració dels equipaments culturals. L'autora parteix de la hipòtesi que la creixent centralitat dels valors econòmics pot estar modificant el significat cultural dels espais, i analitza la interacció entre valors artístics, socials i econòmics.

La principal aportació metodològica és l'aplicació de la trialectica de la espacialitat d'Edward Soja. L'autora combina tres dimensions que habitualment s'analitzen per separat. El **Firstspace** correspon a la realitat material del lloc: arquitectura, localització, infraestructura, territori i activitat econòmica. El **Secondspace** se centra en les representacions: plans urbanístics, polítiques culturals, missions i discursos institucionals. El **Thirdspace** incorpora l'espai viscut, és a dir, les pràctiques quotidianes, les experiències i les relacions que es produeixen efectivament en aquests llocs. La combinació permet superar oposicions massa simples, com ara públic i privat, econòmic i artístic, o equipament i comunitat.

L'anàlisi dels casos d'Amsterdam introdueix una primera correcció important a la hipòtesi inicial. L'augment del pes dels arguments econòmics no comporta necessàriament una pèrdua de valor artístic. Els nous equipaments han aconseguit, en molts casos, captar nous públics, noves fonts privades de finançament i noves activitats. El problema apareix sobretot en la dimensió social. El valor econòmic i el valor artístic poden reforçar-se mútuament, mentre que la connexió amb les comunitats locals queda sovint en segon pla.

La recerca mostra també una desconexió entre les polítiques urbanístiques i les polítiques culturals. La construcció de nous equipaments respon sovint a dinàmiques de desenvolupament urbà i de captació d'inversió, mentre que les polítiques culturals els incorporen cas per cas i sense adaptar necessàriament els recursos disponibles. El resultat pot ser una competència creixent pels subsidis i una situació financera fràgil per als nous equipaments.

En la pràctica, Van Schaik identifica quatre estratègies: **standalone**, centrada en l'equipament com a organització autònoma; **extension**, orientada a ampliar activitats i públics dins de l'equipament; **satellite**, que estén la programació a altres llocs de la ciutat; i **hub**, basada en la connexió entre artistes, públics i comunitats. Les dues darreres expressen amb més claredat el desplaçament de l'equipament com a centre de distribució cap a un equipament entès com a node de relacions.

Aquesta capacitat de connexió depèn també del lideratge. La recerca identifica tres capacitats especialment

rellevants: una identitat artística i professional sòlida, la capacitat de connectar disciplines i xarxes diferents i la capacitat de cooperar. En els equipaments més oberts a l'entorn, la funció del responsable no consisteix només a gestionar una organització, sinó a connectar actors, xarxes i comunitats.

Llegit avui, el text resulta especialment útil per desplaçar la pregunta sobre els equipaments: no es tracta només de saber què passa dins d'un edifici, sinó d'observar quines relacions fa possible. La seva aportació més interessant és entendre el lloc cultural com una construcció simultàniament material, simbòlica i viscuda. La principal reserva és que la categoria de «connectivitat» pot acabar funcionant com una explicació molt àmplia si no s'examinen amb precisió les relacions de poder, les desigualtats d'accés i les condicions institucionals que determinen qui pot ocupar efectivament aquests espais. La mateixa recerca mostra, de fet, que un equipament pot ser arquitectònicament o artísticament significatiu i continuar mantenint una distància considerable respecte de la comunitat que l'envolta. (n. de l'e., 2026)

Referència

van Schaik, M. (2018). *Spaces of culture: A trialectic analysis of the recent developments of cultural venues in Amsterdam* [Doctoral dissertation, Tilburg University]. Tilburg University.

[Text complet](#) [2]

Imatge: arena (© photo: www.eyefilm.nl [3])

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: equipaments culturals

Tags: desenvolupament territorial

Tags: economia de la cultura

Tags: participació cultural

Tags: recerca cultural

- [4]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2018/espais-culturals-llocs-relacio>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/67eb5d76-2cef-43d8-a440-220dd6294ea1>

[3] <http://www.eyefilm.nl>

[4] <https://interaccio.diba.cat/node/7492>